

ומתוך מעשה כי הוה בשבת הוה, וגזרו עליו שלא ילא בו בשבת כדי שלא יזכר מהמעשה שהיה וימנע משמחת שבת.

וראיתי להריעצ"ץ ז"ל צמשה לחם צמחיתין שכתב וז"ל, ג"ל פשוט דלאו מטעם סכנה גזרו עליו בשבת, שאינו ענין לו. אלא היינו טעמא משום שאירע בו דבר קלקלה נמנעו באמת ללאות בו גם בחול שכיפור הוא, לכן אסרו ללאות בשבת משום לתא דשבת דוקא, דחשו דילמא אתו לאחוכי עליה ומשלפיה ואחי לאחוי ד' אמות צרה"ר ע"ש. וז"צ לפי דבריו מ"ש באותה שעה אמרו אל ילא אדם בסנדל המסומר, דמשמע דהוא משום התקלה שצאה על ידו, ולפירושו אינו אלא משום לתא דשבת. גם ז"צ לפירושו מאי פריך אי הכי בחול נמי ליתסר, הרי האיסור אינו אלא משום דילמא שלפא כו'. ע"כ מחוורתא כפי' הר"ן והמאירי הג"ל.

וצייץ צרש"י ד"ה והרגו כו', שפירש דמה שהרגו זה את זה היה בסנדליהן המסומרין. ומוכח קצת דר"ל שגזרו עליו מחשש שלא יבואו לידי סכנה ע"י הסנדל המסומר. אמנם מדברי החוס' שכתבו ושמעו קול מעל גבי המערה, קול של סנדל המסומר. משמע דס"ל דמה שהרגו זה את זה לא היה ע"י הסנדל, אלא ע"י ששמעו קול של סנדל המסומר דחקו זא"ז והרגו זא"ז. ועיין בירושלמי בפרקין (ה"ב).

דף ס' ע"ב

וסימניך עד דאתא מפומבדיתא
לפורה חסר תרתי. פירש"י

לסורא חסר, דומה אלל דומה. צחכמת מנוח כתב לפרש הקימן, דמלת חסר דומה למלת סורא שיש בו ס' ור', והיינו דבסורא אמרו פחות מצפומבדיתא ע"ש. וכ"כ הרש"ש. והמהרש"ל כתב לפרש, אדם שצא מפומבדיתא דהתירו לו כ"ד מקמרות ואח"כ צא לסורא אם (כן) נפלו לו ב' בדרך א"כ נוהג כמותם והוא דרך משל דומה צא אלל דומה ע"ש.

וצענ"ד פירוש דחוק, ואין דרך הש"ס כן ליתן סימן בדרך חידה, אלא בכ"מ הסימן הוא דרך פשוט כדי שנוכח מי אמר כך ומי אמר

הגירסא "שלפי השמד", וכ"ה בדפוסים ישנים צגמ' ורש"י, ונשתנה אח"כ מן הצנור ע"ש. ויש להוסיף שכן מצינו במדרש שהס"ר (פ"ב, ה) בשלפי השמד נתכנסו רבותיו לאושא כו' ע"ש. וכן הביא בערוך (ע' שלף) גמ' דידן, שלפי השמד היו, פי' שהיו נמלטין מן השמד ע"ש. וראיתי להמתנות כהונה במד"ר שם, שפירש בשלפי, כשנתחלף ועבר הגזירה והיו רשאים לעסוק בדברי תורה ע"ש. נראה דמפרש "שלפי" מלשון חלף ועבר, ומצינו כעין זה ביצמות (קטז ב) שילפי קציר חטין היה כו', פירש"י שילפי סוף קציר חטים, שילפי לשון שלף איש שכבר היה הקציר משתלף ועובר ע"ש. ולכאורה צגמ' כאן א"א לפרש כן, דמזואר שהמעשה היה בשעה שהגזירה היתה עדיין קיימת.

וראיתי צחי' הר"ן כאן, וז"ל שלפי השמד היו, פירש"י בני אדם הנשמטין מן השמד היו. ואית ספרים דגרסי שלהי השמד היו, פי' ומשנה זו אחר שמד זו נשנית וגזרו על סנדל המסומר ע"כ. והנה לפי מה שהבאנו מהמדרש, אף אי גרסינן שלפי, יש לפרשו כעין שלהי היינו כשהשמד חלף ועבר, וכמו שפירש"י ביצמות שם. אמנם מה שהוסיף הר"ן לפרש עפ"י גירסא זו, דקאי על המשנה דמשנה זו נשנית בשלהי השמד כו', ולא קאי אמעשה שמציא אח"כ. דבריו ז"צ, והוא דחוק למאד בלשון הגמרא. ולענ"ד אפ"ל אף לפי גירסא זו דקאי על המעשה דלהלן, ור"ל דמעשה זו היה בשלהי ימי השמד והגזירה היתה עדיין קיימת. וכן מלאחי בפירוש רבינו פרחיה עמ"ס שבת, שכתב בשלפי השמד, כלומר בסוף ימי השמד ע"ש.

באותה שעה אמרו אל יצא אדם
בסנדל המסומר. כתב צחי'

הר"ן, כדי שלא יהפוך ימי שמחתם ומועדס לאלל, כשיזכרו התקלה הצאה לאבותיהם, ונמלאו נמנעין משמחת שבת ויו"ט ע"ש. וכ"כ המאירי, כדי שלא יזכרו וידאגו ותהא שמחתם עגינה. וכ"כ צחי' הריטב"א הנדמ"ת, ובמלאכת שלמה בהג"ה בשם ה"ר יונתן ע"ש. וז"צ לפי"ז מאי פריך, אי הכי בחול נמי ליתסר. ואפשר דהמקשן לא אסיק אדעתיה טעם הג"ל וסבר דגזרו עליו משום שחששו שלא יבואו לידי תקלה כמו המעשה שהיה.